2026/2387

3.11.2026

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS (EL) 2026/2387,

21. oktoober 2026,

millega kehtestatakse erksa ja kiire kaitseinnovatsiooni programm (AGILE) ja muudetakse määruseid (EL) 2024/795 ja (EL) 2026/467

(EMPs kohaldatav tekst)

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 173 lõiget 3,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust, ([1])

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt ([2])

ning arvestades järgmist:

(1) Taas alanud intensiivne sõjategevus, mille on põhjustanud Venemaa provotseerimata ja põhjendamatu agressioonisõda Ukraina-vastu, kujutab endast liidu jaoks ohtu, mis tingib vajaduse, et liikmesriigid suurendaksid märkimisväärselt ja kestvalt suutlikkust tugevdada oma kaitsevõimeid ja -valmidust. Piirkondliku ja üleilmse julgeoleku pikaajaline halvenemine nõuab Euroopa kaitsesektori tehnoloogilise ja tööstusliku baasi (EKTTB) põhjalikku ümberkujundamist, et tagada selle suutlikkus tarnida vajalikke innovatiivseid kaitseotstarbelisi tooteid, sealhulgas kaitsetehnoloogiat, mida liikmesriikide relvajõud vajavad piisavas koguses ja nõutava aja jooksul, eelkõige sõja ajal.

(2) Versailles's 11. märtsil 2022 kohtunud liikmesriikide riigipead ja valitsusjuhid võtsid kohustuse tugevdada Euroopa kaitsevõimet ja suurendada liikmesriikide kaitsekulutusi, tõhustada koostööd kaitsevõimete alaste ühisprojektide ja ühishangete kaudu, kõrvaldada puudujäägid, edendada innovatsiooni ning tugevdada ja arendada edasi Euroopa kaitsetööstust.

(3) Eriti praegusel kasvavate ohtude, süsteemse konkurentsi ja geopoliitilise rivaalitsemise ajastul on innovatsioon ülioluline, et saavutada ELi kaitsevalmidus ja seda toetada. Ohtude levik on vallandanud rahvusvahelise võidurelvastumise ja ülemaailmse tehnoloogilise võidujooksu, mille puhul on kujunemisjärgus ja murrangulisel tehnoloogial sellistes valdkondades nagu tehisintellekt, kvanttehnoloogia, robootika ning küber- ja kosmosevaldkond otsustav tähtsus strateegilise eelise säilitamisel ja usutava heidutuse tagamisel. Nende eesmärkide saavutamiseks on vaja kõnealust tehnoloogiat kiiresti katsetada ning see kiiresti valideerida ja kaitsevõimetesse integreerida, samuti tuleb teha pidevat koostööd tehnoloogia ja innovatsiooni ökosüsteemidega.

([1]) ELT C, C/2026/3556, 22.7.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/3556/oj.
([2]) Euroopa Parlamendi 6. oktoobri 2026. aasta seisukoht (*Euroopa Liidu Teatajas* seni avaldamata) ja nõukogu 12. oktoobri 2026. aasta otsus.

(4) Venemaa Ukraina-vastane agressioonisõda näitab, kui kiiresti kaitsetehnoloogia areneb. Innovatsioonitsüklid kiirenevad, mis tähendab, et kaitseotstarbelised tooted peavad olema kiiresti ja pidevalt kohanduvad. Need muutused kujundavad ümber ka lahinguvälja dünaamikat ning toovad esile, kui asjakohased on operatsiooniliselt odavad ja tarkvarapõhised lahendused, mida saab kiiresti itereerida ja lahinguväljal kasutusele võtta, sealhulgas mehitamata autonoomsed süsteemid ja nendega seotud tarkvara, sensorid, sidesüsteemid ja mehitamata autonoomsete süsteemide vastane tehnoloogia. Väikestel ja keskmise suurusega ettevõtjatel (VKEd), sealhulgas innovaatilistel idu- ja kasvufirmadel, mis on sageli tsiviiltaustaga, on Ukraina kaitse- ja relvajõudude toetamisel oluline tähtsus. Need uued kaitsevaldkonnas tegutsejad kiirendavad innovatsiooni, suurendavad paindlikkust ning rakendavad kulutõhusaid lahendusi ja uusi operatsioonilisi põhimõtteid ja protsesse. Selle tulemusena on neist saamas EKTTB ümberkujundamisel edasiviiv jõud. Komisjoni ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja 19. märtsi 2025. aasta ühises valges raamatus „Euroopa kaitsevalmidus 2030“ rõhutatakse tugeva tehnoloogilise innovatsiooni ökosüsteemi tähtsust. See on oluline tagamaks, et Euroopa kaitsetööstus, liikmesriigid ja assotsieerunud kolmandad riigid suudavad pidada sammu tänapäevase sõjapidamise kiiresti muutuva laadiga, kus suutlikkus teha kindlaks kujunemisjärgus tehnoloogia, seda kohandada ja seda kiiresti lahinguväljal kasutusele võtta on muutunud peamiseks operatsiooniliseks nõudeks.

(5) Et kaitseotstarbeliste toodete alast koostööl põhinevat teadus- ja arendustegevust igakülgselt toetada, on liit loonud Euroopa Kaitsefondi. Euroopa Kaitsefondile on 2021.–2027. aasta mitmeaastases finantsraamistikus ette nähtud 7,3 miljardi euro suurune eelarve ja selle eesmärk on edendada EKTTB konkurentsivõimet, koostööd, tõhusust ja innovatsioonisuutlikkust ning vähendada EKTTB killustatust. Euroopa Kaitsefond on üks suurimaid kaitsealase teadus- ja arendustegevuse programme Euroopas ning sellest antavate toetustega arendatakse koostöös kõige keerukamaid kaitsesüsteeme, mille väljatöötamist ükski liikmesriik üksinda endale lubada ei saaks. Samuti toetatakse sellest uute kaitsevaldkonna tarneahelate arendamist Euroopas. Euroopa Kaitsefondi osana loodi 2022. aastal ELi kaitseinnovatsiooni kava (EUDIS), et pakkuda sihipärast toetust ebatraditsioonilistele kaitsevaldkonnas tegutsejatele, eelkõige VKEdele, ning vähendada turule sisenemise tõkkeid. EUDIS hõlmab mitut algatust, nagu suunatud teadus- ja arendustegevuse taotlusvoorud, ettevõtluskiirendid ja kontaktide loomise teenused, häkatonid ja rahastamine omakapitali kaudu, mis kokku moodustavad igal aastal ligikaudu 20 % Euroopa Kaitsefondi kulukohustustega seotud eelarvest. Need meetmed on aidanud laiendada EKTTBd ja edendada kaitseinnovatsiooni suutlikkust kogu liidus. Lisaks antakse Euroopa Kaitsefondi algatuse BraveTech EU raames kaitsevaldkonna novaatoritele täiendavat toetust, pakkudes neile tehnoloogia katsetamise ja iteratiivsete arendustsüklite kõrval järkjärgulist juurdepääsu rahastamisele. Algatuses keskendutakse Ukraina poolt kindlaks määratud kaitsevajadustel põhinevate lahenduste arendamisele, andes Ukraina tööstusettevõtetele otsese võimaluse teha koostööd liidu kaitsevaldkonna novaatoritega.

(6) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruste (EL) 2021/695 ([3]) ja (EL) 2024/795 ([4]) kohaselt on Euroopa Innovatsiooninõukogu rahastamisvahendist Accelerator võimalik toetada kahesuguse kasutusega tehnoloogiat ja stimuleerida investeeringuid kaitsetehnoloogiasse Euroopa strateegiliste tehnoloogiate platvormi (STEP) raames. Lisaks võimaldab käesolev määrus Euroopa Innovatsiooninõukogul anda kaitsetehnoloogia jaoks otsetoetust omakapitali kaudu otserahastamise vormis.

(7) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2025/2653 ([5]) sätestati STEPi neljanda investeerimisvaldkonnana kaitsetehnoloogia lisaks biotehnoloogiale, digitehnoloogiale ja puhtale tehnoloogiale. Määrusega (EL) 2024/795 on ette nähtud suveräänsusmärgise andmine projektidele, mis vastavad kõnealuses määruses loetletud programmides sätestatud kvaliteedi miinimumnõuetele. Suveräänsusmärgist kasutatakse kvaliteeti näitava märgisena, mis annab võimaluse saada rahastust muudest liidu programmidest, olgu siis tegemist kogu-, kumulatiivse või kombineeritud rahastamisega, või liikmesriikidelt. Selleks et projektid, mis vastavad käesolevas määruses sätestatud kvaliteedi miinimumnõuetele, vastaksid suveräänsusmärgise saamise tingimustele, tuleks määrust (EL) 2024/795 muuta, et lisada käesolev määrusega loodud programm rahastamiskõlblike programmide loetellu.

([3]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 28. aprilli 2021. aasta määrus (EL) 2021/695, millega luuakse teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogramm „Euroopa horisont“ ja kehtestatakse selle osalemis- ja levitamisreeglid ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 1290/2013 ja (EL) nr 1291/2013 (ELT L 170, 12.5.2021, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/695/oj).

([4]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. veebruari 2024. aasta määrus (EL) 2024/795, millega luuakse Euroopa strateegiliste tehnoloogiate platvorm (STEP) ja muudetakse direktiivi 2003/87/EÜ ning määrusi (EL) 2021/1058, (EL) 2021/1056, (EL) 2021/1057, (EL) nr 1303/2013, (EL) nr 223/2014, (EL) 2021/1060, (EL) 2021/523, (EL) 2021/695, (EL) 2021/697 ja (EL) 2021/241 (ELT L, 2024/795, 29.2.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/795/oj).

([5]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. detsembri 2025. aasta määrus (EL) 2025/2653, millega muudetakse määrusi (EL) 2021/694, (EL) 2021/695, (EL) 2021/697, (EL) 2021/1153 ja (EL) 2024/795, et ergutada kava „ReArm Europe“ rakendamise eesmärgil kaitseotstarbelisi investeeringuid ELi eelarvest (ELT L, 2025/2653, 22.12.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2025/2653/oj).

(8) Määrusega (EL) 2025/2653 on tehtud sihipäraseid muudatusi ka Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusesse (EL) 2021/697, ([6]) eelkõige seoses murrangulise kaitsetehnoloogiaga seotud meetmetega. Täpsemalt annavad need muudatused võimaluse määrata tööprogrammis kindlaks iga taotlusvoorus osalemise kutse jaoks kõige sobivamad kvalifitseerimise ja hindamiskriteeriumid ning -menetlused. Lisaks on Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2026/2382 ([7]) tehtud määrusesse (EL) 2021/697 täiendavaid muudatusi, millega laiendatakse seda võimalust, et hõlmata kõik Euroopa Kaitsefondi raames algatatud konkursikutsed, eelkõige need, mis on suunatud VKEdele.

(9) Lisaks olemasolevate liidu rahastamisvahendite kaudu antavale toetusele tuleks luua uus programm (edaspidi „programm“) pakkumaks VKEdele kiiret, erksat ja sihipärast toetust, et töötada välja innovatiivseid kaitselahendusi ning tagada nende kiire tarnimine liikmesriikidesse ja assotsieerunud kolmandatesse riikidesse, keskendudes kulutõhususele. Programm peaks keskenduma sellele, et toetada kujunemisjärgus ja murranguliste kaitseotstarbeliste toodete, sealhulgas nende tootmiseks vajalike komponentide kiiret arendamist kuni kõrge tehnoloogilise valmiduse tasemeni, sealhulgas tsiviiltehnoloogia kohandamine kaitseotstarbel kasutamiseks. Programm peaks käsitlema liikmesriikide ja assotsieerunud kolmandate riikide kõige pakilisemaid võimearendusvajadusi, võttes arvesse ühise välis- ja julgeolekupoliitika (ÜVJP) raames kindlaks määratud võimearendusprioriteete ja liidu tasandil kindlaks määratud esmatähtsaid võimearendusvaldkondi, samuti NATO standardeid ja muid asjakohaseid standardeid, pöörates erilist tähelepanu odavatele kaitselahendustele. Samuti peaks programm kiirendama kujunemisjärgus ja murranguliste kaitseotstarbeliste toodete innovatsioonitsükleid, viies nende toodete arendamise kooskõlla liikmesriikide ja assotsieerunud kolmandate riikide pakiliste vajadustega, kasutades samal ajal ära liidu kaitsetööstuse kui terviku innovatsioonipotentsiaali. Samuti tuleks sellega edendada selliste toodete kasutuselevõttu liikmesriikide, assotsieerunud kolmandate riikide ja peatöövõtjate poolt, toetades VKEde väljatöötatud lahenduste ulatuslikumat kasutuselevõttu kogu Euroopas ja nende integreerimist piiriülestesse kaitsevaldkonna tarneahelatesse ning kaitseotstarbeliste toodete tarnekindluse tugevdamist liidus, lõppkokkuvõttes vähendades strateegilist sõltuvust ning aidates tugevdada liikmesriikide tehnoloogilist eelist ja operatsioonivõimet.

(10) Selleks et tagada liidu eelarve tõhus täitmine, täiendab programm täielikult olemasolevaid liidu rahastamisvahendeid, millest kaitseinnovatsiooni toetatakse. Euroopa Kaitsefondi laiemas raamistikus toetab EUDIS ebatraditsioonilisi kaitsevaldkonnas tegutsejaid, sealhulgas andes konsortsiumidele teadus- ja arendustegevuse sihttoetusi ja pakkudes üksikutele üksustele muud laadi toetusmeetmeid, nagu ettevõtluskiirendi ja sidemete loomise teenused. Euroopa Kaitseagentuuri hallatav ELi kaitseinnovatsiooni keskus (HEDI) edendab liikmesriikide koostööd kaitseinnovatsiooni valdkonnas. HEDI aitab seostada liidu tasandi innovatsioonitoetuse ühiselt kindlaks tehtud võimevajadustega, lähtudes innovatsioonitegevuse struktureerimisel operatsioonilistest nõuetest ning sidudes paljutõotavad lahendused katsetamise, eksperimenteerimise, kasutajate kaasamise ja nende lahenduste võimalike kasutuselevõtu viisidega. Selle lähenemise kaudu aitab HEDI tagada, et kaitseinnovatsiooni toetamisel ei ole oluline ainult see, et tegemist on kujunemisjärgus tehnoloogia arendamisega, vaid et selle puhul võetakse arvesse ka sõjalist tähtsust ja praktilist kasutuselevõttu. Euroopa Innovatsiooninõukogu on liidu peamine innovatsiooniprogramm, mille abil teha kindlaks ja arendada murrangulist tehnoloogiat ja murrangulist innovatsiooni ning nende mastaapi suurendada. Pärast määruse (EL) 2025/2653 vastuvõtmist pakub Euroopa Innovatsiooninõukogu STEPi kasvukava otserahastamist omakapitali kaudu, et aidata kaitsevaldkonna ja kahesuguse kasutusega tehnoloogiaga tegelevatel ettevõtetel oma innovatsiooni mastaapi suurendada. Programm täidab kindlat tühimikku, sest pakub üksikutele VKEdele sujundatud otsetoetust innovatiivsete lahenduste väljatöötamiseks ning nende lahenduste kasutuselevõtuks liikmesriikide ja tööstuse poolt, kusjuures toetuse andmise otsuse tegemise tähtajad on lühikesed ning toetus on selgelt seotud liikmesriikide võimevajadustega. Programmi abil peaks liidul olema võimalik katsetada uusi kaitseinnovatsiooni toetamise viise, täiendades samal ajal olemasolevaid liidu vahendeid, sõltumata sellest, millisesse etappi on arendusega jõutud, kui suur on konsortsium, milline on ajakava ning mis tehnoloogiavaldkonnaga on tegemist. Kaitsevaldkonna ohtude kiire muutumine nõuab paindlikumat lähenemist, mis võimaldab innovaatilistel ettevõtjatel, eelkõige VKEdel, tuvastatud võimelünkadele kiiresti reageerida. Seepärast tuleks programmi rakendamisel seada esikohale probleemipõhine innovatsioonitegevus, millel on kiired iteratsioonitsüklid ja mis tuleneb otseselt liikmesriikide operatsioonilistest nõuetest.

([6]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2021. aasta määrus (EL) 2021/697, millega luuakse Euroopa Kaitsefond ja tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) 2018/1092 (ELT L 170, 12.5.2021, lk 149, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/697/oj).

([7]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. oktoobri 2026. aasta määrus (EL) 2026/2382, millega muudetakse määrusi (EÜ) nr 1907/2006, (EÜ) nr 1272/2008, (EL) nr 528/2012, (EL) 2019/1021 ja (EL) 2021/697 seoses kaitsevalmidusega ning kaitseinvesteeringute hõlbustamisega ja kaitsetööstuse tingimustega (ELT L, 2026/2382, 3.11.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2026/2382/oj).

(11) Komisjon peaks püüdma maksimeerida innovatsiooni toetavate liidu programmide koostoimet. Selleks võiks ta pakkuda välja kiireid liikumisvõimalusi programmi ja selliste teiste asjakohaste liidu algatuste vahel nagu Euroopa Innovatsiooninõukogu rahastamisvahend Accelerator, STEPi kasvukava ja EUDISe ettevõtluskiirendi. Asjakohasel juhul tuleks programmi puhul arvesse võtta ka võimalikku koostoimet NATO tegevusega kaitseinnovatsiooni valdkonnas, sealhulgas NATO Põhja-Atlandi kaitseinnovatsiooni kiirendiga (DIANA).

(12) Programmiga tuleks püüda märkimisväärselt kiirendada suure murrangulise potentsiaaliga kaitseotstarbeliste toodete ja kaitsetehnoloogia innovatsioonitsükleid, sealhulgas selliste kaitseotstarbeliste toodete ja kaitsetehnoloogia puhul, mis ei ole veel turul kättesaadavad, et tagada, et ühe kuni kolme aasta jooksul on need täielikult kasutatavad ja kasutusvalmis lõppkasutajate jaoks. Programmiga tuleks asjakohasel juhul ühtlasi tagada, et programmi abil toetatavatesse toodetesse oleksid integreeritud asjakohased küberturvalisuse ja küberkerksuse kaitsemeetmed. Programm peaks andma novaatoritele võimalikult suure paindlikkuse pakkuda välja uudseid lahendusi, sealhulgas juhul, kui tegemist on ühe õigussubjektiga, võimaldades rakendamise ajal kasutada teatavate ülesannete täitmiseks alltöövõttu või teha koostööd teiste üksustega.

(13) Euroopa kaitsevaldkonna VKEdel on püsivaks struktuurseks probleemiks see, kuidas liikuda eduka innovatsiooni juurest kasutuselevõtuni liikmesriikide ja assotsieerunud kolmandate riikide relvajõududes. Selle lünga kõrvaldamiseks peaks programm lähtuma liikmesriikide ja assotsieerunud kolmandate riikide tegelikest ja esmatähtsatest kaitsevajadustest. Sealjuures tuleks programmist toetada innovatiivsete lahenduste kasutuselevõttu relvajõudude ja kaitsetööstuste, eelkõige peatöövõtjate ja esimese astme alltöövõtjate poolt. Programmiga tuleks näha ette kiirmenetlus, mis võimaldaks liidul toetada kõige pakilisemaid kaitsevalmiduse vajadusi käsitlevate innovatiivsete toetusmehhanismide katsetamist ja kasutuselevõttu, sealhulgas selleks, et asjakohasel juhul toetada liidu tasandil kindlaks tehtud esmatähtsaid võimevaldkondi ja Euroopa ühishuvi pakkuvaid kaitseprojekte. Programmiga tuleks ette näha kiirmenetlus juurdepääsu saamiseks katse- ja eksperimenteerimisrajatistele liidus ning asjakohasel juhul assotsieerunud kolmandates riikides nende nõusolekul.

(14) Programmist tuleks toetada reaaltingimustes katsetamist, eksperimenteerimist ja demonstreerimist hõlmavaid tegevusi, sealhulgas tuginedes asjakohasel juhul Euroopa Kaitseagentuuri käimasolevale tööle. Need tegevused peaksid võimaldama üksustel valideerida innovatiivseid lahendusi realistlikes operatsioonilistes tingimustes ja saada reaalajas tagasisidet, mida saab kasutada lahenduste täiustamiseks ja tõhustamiseks iteratsiooniprotsessi abil. On ülioluline, et liikmesriigid ja asjaomased tööstuses tegutsejad, nagu peatöövõtjad ja esimese astme alltöövõtjad, osaleksid aktiivselt selle protsessi kõikides etappides alates katsetusnõuete kehtestamisest kuni demonstreeritavate võimete hindamiseni. Selline kaasamine võib aidata saada usaldusväärseid signaale nõudluse kohta ja hõlbustab edasiste hankeotsuste tegemist. Lisaks saab programmiga toetada uue tehnoloogia ja uute toodete kasutuselevõttu nõudluse koondamise ja uuenduslike hankemehhanismide, näiteks innovatsioonipartnerluste kasutamise abil. Samuti saab välja töötada ühisplatvorme ja -teenuseid, mille abil rahuldada mitme lõppkasutaja ühiseid operatsioonilisi vajadusi.

(15) Tänapäevaste kaitse- ja julgeolekuoperatsioonide hädavajalikuks võimaldiks on saanud kosmosevõimed, millel on ülioluline funktsioon, sealhulgas luure, seire ja reke, turvaline side, positsioneerimine, navigeerimine ja ajamääramine ning varajane hoiatamine. Veelgi enam, relvajõudude üha suurem sõltuvus kosmosevaradest ning kosmosetaristu kasvav haavatavus on muutnud Euroopa kosmosesektori kerksuse ja reageerimisvõime strateegiliseks prioriteediks. Kosmosetehnoloogia ja -teenuste kahesuguse kasutuse võimalus tähendab, et innovatsioonil kosmosesektoris on kaitsevõimetele otsene ja vahetu mõju ning et kaitsest ajendatud nõudlus võib kiirendada Euroopa kosmosetehnoloogia arendamist ja turustamist. Seepärast tuleks programmist toetada innovatiivsete kosmosepõhiste ja kosmosetoega kaitsevõimete arendamist, kaasates uusi turule tulijaid ja ebatraditsioonilisi tegutsejaid, et suurendada liidu strateegilist autonoomiat kosmoses ja tugevdada EKTTBd. Muu hulgas tuleks aidata välja töötada tulevast ELi Maa seire valitsustasandi teenust, millel on autonoomne, kerkne ja kaitsesektori standarditele vastav Maa seire võime. Programmist tuleks toetada ka kosmosevaldkonna tegevusi, et kiirendada kosmosepõhiste kaitsevõimete kasutuselevõttu liikmesriikides ja liidus kooskõlas kosmoseprogrammi, turvalise ühenduse programmi ja Euroopa Liidu Satelliidikeskuse tegevusega, tagades samal ajal kooskõla liidu asjakohaste kosmosega seotud algatustega.

(16) Selleks et tagada käesoleva määruse ühetaolised rakendamistingimused, tuleks komisjonile anda rakendamisvolitused tööprogrammide ja toetuse andmise otsuste vastuvõtmiseks. Neid volitusi tuleks teostada kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 182/2011 ([8]).

(17) Vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL, Euratom) 2024/2509 ([9]) artikli 153 lõikele 3 võivad vastutava eelarvevahendite käsutaja otsuse alusel abistada hindamiskomisjoni väliseksperdid. Hindamiskomisjoni töö konfidentsiaalsuse kaitsmiseks ei tohiks erandina kõnealuse määruse artikli 242 lõikest 4 sõltumatute ekspertide nimekirja avalikustada.

(18) Tööprogrammis tuleks sätestada taotlusvoorud, mis võivad olla esitatud probleemipüstitustena, mis käsitlevad koostöös liikmesriikidega kindlaks tehtud konkreetseid kaitsevajadusi liikmesriike kaasavale struktureeritud protsessi kaudu, et toetatavad projektid vastaksid liikmesriikide tegelikele ja esmatähtsatele kaitsevajadustele. Need konkreetsed kaitsevajadused tuleks samuti kindlaks määrata võimearendusplaanist tulenevate ELi võimeprioriteetide alusel, mida asjakohasel juhul täiendatakse tulenevalt kaitseküsimuste iga-aastase kooskõlastatud läbivaatamise käigus kindlaks tehtud lünkadest ja võimalustest. Euroopa Kaitseagentuur kui võimearendusplaani eest vastutav asutus ja asutus, mille juures tegutseb HEDI, ning Euroopa välisteenistus, sealhulgas Euroopa Liidu sõjaline staap, ning assotsieerunud kolmandate riikide esindajad peaksid olema probleemide kindlakstegemisega tihedalt seotud. Probleemide sõnastamisel peaks komisjonil olema võimalik tugineda rangelt nõuandvas rollis ka kauaaegsete kaitsetööstuses tegutsejate ja laiema EKTTB, sealhulgas peatöövõtjate sisendile, et tegeleda konkreetsete missioonipõhiste võimevajadustega, tingimusel et selline sisend ei mõjuta taotlusvoorude kavandamist viisil, mis kahjustab ausat konkurentsi või uute kaitsevaldkonnas tegutsejate, eelkõige VKEde ning innovaatiliste idu- ja kasvufirmade osalemist. Igal juhul tuleks esimeses järjekorras käsitleda probleeme, mille puhul liikmesriikide toetus on suurim, kajastades tegelikke ühiseid vajadusi ja huvide strateegilist vastavust ning aidates edendada liidu kui terviku kaitsevalmidust. Et katta kogu innovatsioonispekter, peaks programm hõlmama ka taotlusvoore, mis käsitlevad laiemaid kaitseinnovatsiooni eesmärke. Nende taotlusvoorude raames projektide valimisel peaks komisjon tagama, et programm aitab tugevdada kaitsetööstuse suutlikkust kogu liidus tervikuna ning käsitleda nii pakilisi kui ka püsivaid ohte.

(19) Programmi eesmärk on toetada ebatraditsiooniliste kaitsevaldkonnas tegutsejate, eelkõige VKEde innovatsioonitegevust. Programmist sihipärase toetuse andmisega püütakse kiirendada selliste tegutsejate murrangulise tehnoloogia ja toodete valmimist ja peenhäälestamist ning lähendada kõnealust tehnoloogiat ja tooteid turule, edendades kokkuvõttes nende tegutsejate konkurentsivõimet ja kasvu.

(20) Euroopa Majanduspiirkonda kuuluvatel kolmandatel riikidel peaks olema võimalik osaleda programmis assotsieerunud kolmandate riikidena koostöö raames, mis on sisse seatud Euroopa Majanduspiirkonna lepingu ([10]) alusel, milles on sätestatud, et programme rakendatakse kõnealuse lepingu kohaselt vastu võetud otsuse alusel. Ukrainal peaks samuti olema võimalik osaleda programmis assotsieerunud kolmanda riigina kooskõlas ühelt poolt Euroopa Liidu ja Euroopa Aatomienergiaühenduse ja nende liikmesriikide ning teiselt poolt Ukraina vahelise assotsieerimislepinguga ([11]).

([8]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. veebruari 2011. aasta määrus (EL) nr 182/2011, millega kehtestatakse eeskirjad ja üldpõhimõtted, mis käsitlevad liikmesriikide läbiviidava kontrolli mehhanisme, mida kohaldatakse komisjoni rakendamisvolituste teostamise suhtes (ELT L 55, 28.2.2011, lk 13, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/182/oj).

([9]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL, Euratom) 2024/2509, 23. september 2024, mis käsitleb liidu üldeelarve suhtes kohaldatavaid finantsreegleid (ELT L, 2024/2509, 26.9.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/2509/oj).

([10]) EÜT L 1, 3.1.1994, lk 3, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_internation/1994/1/oj.

([11]) ELT L 161, 29.5.2014, lk 3, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_internation/2014/295/oj.

(21) Venemaa Ukraina-vastane agressioonisõda on põhjustanud Ukrainas tohutut kahju. Lisaks on Ukraina kaotanud juurdepääsu rahvusvahelistele finantsturgudele ja avaliku sektori tulud on märkimisväärselt vähenenud, samal ajal kui avaliku sektori kulutused on oluliselt suurenenud. Seda arvesse võttes on tõenäoline, et Ukrainal on eelseisvatel aastatel olulised rahastamisvajadused. Seetõttu ei nõuta Ukrainalt programmiga assotsieerumise tingimusena sellesse rahalist panustamist. Programmis osalemiseks sõlmitavates assotsieerimislepingutes sätestatakse Ukraina programmis osalemise eritingimused.

(22) Kuna programmi eesmärk on toetada liidu kaitsetööstuse innovatsioonisuutlikkust, tuleks toetuse saamise tingimustele vastavaks lugeda ainult sellised õigussubjektid, kes on asutatud liidus või assotsieerunud kolmandates riikides ja kes ei ole mitteassotsieerunud kolmandate riikide või mitteassotsieerunud kolmandate riikide üksuste kontrolli all. Peale selle, liidu ja selle liikmesriikide oluliste julgeoleku- ja kaitsehuvide kaitsmiseks peaksid liidu rahaliste vahendite saajate ja programmi raames toetatavas meetmes osalevate alltöövõtjate taristu, rajatised, vara ja ressursid asuma kogu meetme kestuse ajal liikmesriigi või assotsieerunud kolmanda riigi territooriumil ning vahendite saajate juhtimisstruktuurid peaksid asuma liidus või assotsieerunud kolmandas riigis. Nende oluliste julgeoleku- ja kaitsehuvide tagamiseks tuleks kõnealuseid rahastamiskõlblikkuse kriteeriume kohaldada ka hangete kaudu antava rahastuse suhtes.

(23) Euroopa Kaitsefondi vahehindamine näitas, et kui liidus asutatud liidu rahaliste vahendite saaja on mitteassotsieerunud kolmanda riigi või mitteassotsieerunud kolmanda riigi üksuse kontrolli all, ei võimalda tagatiste andmisega kaasnev halduskoormus ja selleks vajaminev aeg programmi tõhusaks rakendamiseks vajalikku kiirust ja paindlikkust. Selle probleemi lahendamiseks ja programmi kiire rakendamise hõlbustamiseks ei tohiks lubada erandeid põhimõttest, et vahendite saajad ei tohi olla väljaspool liitu või väljaspool assotsieerunud kolmandaid riike asutatud üksuste kontrolli all. Varasemate kaitsetööstuse programmide rakendamise kogemus on ühtlasi näidanud, et tagatiste nõudmine muudab menetluse keerukamaks ja pikendab hindamisperioodi, kuid kõneluse erandi kaotamine ei mõjutaks tõenäoliselt märkimisväärselt rahastamiskõlblikkuse kriteeriumidele vastavate üksuste hulka.

(24) Et liikmesriigid võiksid saada kasu tipptasemel tehnoloogiast ja innovatsioonist, peaks programm võimaldama stiimuleid, millega meelitada ligi VKEsid, mis on asutatud väljaspool liitu või assotsieerunud kolmandaid riike ja millel on potentsiaali aidata märkimisväärselt kaasa programmi eesmärkide saavutamisele. Sellise liidupoolse rahastamise tingimuseks peaks olema see, et asjaomane VKE on liikmesriigi või assotsieerunud kolmanda riigi või liikmesriigis või assotsieerunud kolmandas riigis asutatud üksuse kontrolli all ning et asjaomane VKE ei ole asutatud ega tema juhtimisstruktuurid ei asu Venemaal ega riikides, mis toetavad Venemaa Ukraina-vastast agressioonisõda, võttes arvesse praegust konteksti ning eelkõige Venemaa provotseerimata ja põhjendamatut agressioonisõda Ukraina vastu.

(25) Piiratud arvu juhtudel peaks tööprogrammis olema võimalik kindlaks määrata teatavad väljavalimismenetlused, mille kohaselt saaksid VKEd osaleda programmis ka juhul, kui nad ei vasta veel rahastamiskõlblikkuse kriteeriumile, mis on seotud nõudega, et üksus peab olema asutatud või selle juhtimisstruktuur peab asuma liidus või assotsieerunud kolmandas riigis. Mehhanism, mida käesolevas määruses nimetatakse „motiveerivaks sekkumiseks“, seisneb selles, et liidu rahaliste vahendite saajate suhtes peatatakse ajutiselt ja tingimuslikult kõnealuse rahastamiskõlblikkuse kriteeriumi kohaldamine, mida nad peavad täitma liidu rahaliste vahendite saamiseks võetud juriidilises kohustuses kindlaks määratud tähtaja jooksul. Motiveeriv sekkumine ei tohiks piirata programmi peamist eesmärki, milleks on liidus või assotsieerunud kolmandates riikides asutatud VKEde toetamine. Lisaks võib liit rahastada kulusid, mis on seotud selliste VKEde või nende juhtimisstruktuuride asukoha üleviimisega liitu või assotsieerunud kolmandasse riiki. Liidu finantshuve tuleks igakülgselt kaitsta ja makseid tuleks teha alles pärast seda, kui rahastamiskõlblikkuse tingimused on juriidilises kohustuses kindlaks määratud ajavahemiku lõpuks täidetud. Selleks et säilitada kõnealuse toetuse sihipärane ja erakorraline laad, peaks olema võimalik tööprogrammis kindlaks määrata motiveerivate sekkumiste ülemmäärad ja asukoha üleviimise kulude katmiseks antava rahalise toetuse ülemmäärad seoses sellega, mis puudutab nii üldist osakaalu rahastamispaketis kui ka üksikutele rahaliste vahendite saajatele antava liidu rahalise toetuse kogusummat.

(26) Selleks et motiveeriv sekkumine võimaldaks saavutada oma kavandatud eesmärki, peaks olema võimalik teha erand rahastamiskõlblikkuse kriteeriumist, mille kohaselt peavad liidu rahaliste vahendite saajad olema liidu rahaliste vahendite saamiseks asutatud liidus ja nende juhtimisstruktuur peab asuma liidus või assotsieerunud kolmandas riigis, tingimusel et seda rahalist toetust antakse konkreetselt selleks, et hõlbustada kõnealuse rahastamiskõlblikkuse kriteeriumi täitmist, sealhulgas selliste kulude katmiseks, mis on seotud äriühingu või selle juhtimisstruktuuri asukoha liitu või assotsieerunud kolmandasse riiki üleviimisega.

(27) Et tagada liidu ja selle liikmesriikide rahvusvaheliste kohustuste täitmine käesoleva määruse rakendamisel, ei tohiks programmist toetada selliseid toodetega seotud meetmeid, mille kasutamine, arendamine või tootmine on rahvusvahelise õigusega keelatud. Seoses sellega peaks uute kujunemisjärgus ja murranguliste kaitseotstarbeliste toodetega seotud meetmete rahastamiskõlblikkuse puhul võtma arvesse ka muutusi rahvusvahelises õiguses. Samuti ei tohiks programmist toetuse saamise tingimustele vastata meetmed selliste autonoomsete surmavate relvade väljatöötamiseks, mille puhul puudub inimeste ründamisel sihtmärkide ja tulevahetuse otsuste tegemisel tegeliku inimkontrolli võimalus, ilma et see piiraks võimalust liidul rahastada meetmeid, mille eesmärk on varajase hoiatamise süsteemide ja vastumeetmete väljatöötamine kaitse otstarbel. Võttes arvesse innovatiivse ja murrangulise kaitsetehnoloogia väljatöötamiseks nõutavat kiirust ning programmi üldist eesmärki meelitada ligi VKEsid, idu- ja kasvufirmasid ning ebatraditsioonilisi kaitsevaldkonnas tegutsejaid, peaks komisjon tagama, et see ei tekita avalduse esitajatele põhjendamatut halduskoormust. Lisaks ei tohiks selle nõude hindamine põhjustada viivitusi programmi rakendamisel.

(28) Võttes arvesse, et programmi raames toetatavaid meetmeid on vaja hakata rakendama lühikese aja jooksul, minimeerides ühtlasi avalduse esitajate halduskoormust, tuleks sihttoetuse vormis antavate liidu rahaliste vahendite puhul kasutada kuludega sidumata rahastamist või lihtsustatud kuluarvestust. Võttes arvesse vajadust tagada VKEdele, sealhulgas innovaatilistele idu- ja kasvufirmadele, kiire, kättesaadav ja tulemustele suunatud toetus, peaksid programmi raames antavad sihttoetused olema võimaluse korral kindlasummaliste maksete vormis, et vähendada halduskoormust, suurendada prognoositavust liidu rahaliste vahendite saajate jaoks ja võimaldada neil keskenduda kokkulepitud väljundite saavutamisele. Liidu rahalisi vahendeid tuleks anda tegelike rahastamiskõlblike kulude hüvitamise vormis üksnes juhul, kui konkreetse meetme eesmärke ei ole võimalik saavutada muul viisil.

(29) Kaitsetööstus ei toimi traditsioonilisematel turgudel valitsevate tavapäraste reeglite ja ärimudelite kohaselt. Nõudlus pärineb peaaegu eranditult riikide valitsustelt, kes kontrollivad ka kaitseotstarbeliste toodete ja kaitsetehnoloogia soetamist, sealhulgas eksporti. Seetõttu ei vii kaitsetööstus ja eriti kaitsevaldkonna väikesed ja ebatraditsioonilised novaatorid läbi mahukaid enda rahastatavaid innovatsiooniprojekte ja sageli rahastavad kõiki seonduvaid kulusid liikmesriigid ja assotsieerunud kolmandad riigid. Lisaks on selliste tegutsejate jaoks raskendatud juurdepääs rahastusele, sealhulgas kaasrahastusele ja eelkõige investeeringuteks antavale erasektori rahastusele, kuna turuosalised peavad selliseid investeeringuid riskantseks. Arvestades tungivat vajadust hoogustada investeerimist kaitseinnovatsiooni, on hädasti vaja liidu kaitsetööstusse tehtavaid avaliku sektori investeeringuid võimendada. Põhjendatud oleks, kui piiramata määruse (EL, Euratom) 2024/2509 artikli 193 kohaldamist, saab programmi raames toetuse saamise tingimustele vastavate meetmete rahastamiskõlblikest kuludest liidu rahaliste vahenditega katta kuni 100 %, sest vastasel korral selliseid meetmeid ei võetaks.

(30) Selleks et taotluste esitamise ja hindamise protsessi veelgi lihtsustada ja kiirendada, tuleks liidu rahaliste vahendite andmisel kasutada spetsiaalset hindamismenetlus, mille puhul tehakse teatavad kontrollid alles pärast toetuse andmise otsuse tegemist. Avalduse esitajatel tuleks paluda esitada taotlused koos lühikese kokkuvõttega. Kõnealust kokkuvõtet tuleks hinnata enne taotluste terviklikku hindamist tööprogrammis kindlaks määratud asjakohaste hindamiskriteeriumide alusel. Sellise lähenemise eesmärk on vähendada avalduse esitajate halduskoormust ja tagada neile võimalikult kiiresti finantskindlus, võttes liidule finants- ja õiguslikke riske mõistlikul tasemel, mis on proportsionaalne taotletavate eesmärkidega. Liidu finantshuvid peaksid olema igakülgselt kaitstud ja rahastust ei tuleks anda enne, kui lõplik hindamine on lõpule viidud.

(31) Taotluste esitamise ja hindamise protsessi edasiseks lihtsustamiseks ja kiirendamiseks peaks olema võimalik teha erandeid teatavatest muudest määruses (EL, Euratom) 2024/2509 sätestatud kohustustest. Eelkõige tuleks lubada erandeid kõnealuse määruse artiklitest 199, 201 ja 203, mis käsitlevad sihttoetuse avalduste sisu ja hindamist, ning kõnealuse määruse artikli 170 lõike 1 punktidest b ja c ning artikli 170 lõikest 2, mis käsitlevad hankemenetlusi. Nimetatud erandid peaksid võimaldama toetuse andmise otsuseid teha ja sihttoetuslepinguid sõlmida rahastamiskõlblikkuse ja kvalifitseerimise kriteeriumide esialgse hindamise põhjal, tuginedes asjakohasel juhul avalduse esitajate ja pakkujate kirjalikele kinnitustele, sealhulgas seoses kontrollinõuetega, ilma selles etapis tõendavaid dokumente nõudmata. Lisaks tuleks esialgse hindamise tulemustest teatamise ja toetuse andmise otsuse vastuvõtmise tähtaegu lühendada ja täpsustada tööprogrammis, mis võimaldab komisjonil viivitamata tegutseda. Asjaomaste kriteeriumide lõplik hindamine tuleks siiski lõpule viia nelja kuu jooksul alates avalduse esitamise tähtajast. Liidu finantshuve tuleks igakülgselt kaitsta ja makseid tuleks teha alles pärast seda, kui taotluse lõplik hindamine on lõpule viidud.

(32) Kiirendatud hindamismenetluse alternatiivina ja selleks et liit saaks toetada innovatsioonilahendusi ilma liidu toetuse konkreetsest vormist tulenevate algsete kunstlike kitsenduste või piiranguteta, peaks programm võimaldama innovatiivsete projektide ja ideede kindlakstegemisel, valimisel ja toetamisel suuremat paindlikkust ja ligipääsetavust, sealhulgas vahendi valikust sõltumatu väljavalimismenetluse kaudu. Selle lähenemise kohaselt tuleks ideid hinnata ja valida lähtuvalt nende eelistest programmi eesmärkide saavutamisel. Programmi raames kõige asjakohasem ja tõhusam eelarve täitmise vahend, olgu see siis sihttoetus, hange või muud liiki toetus, tuleks kindlaks määrata alles pärast valikumenetluse lõppu, võttes arvesse projekti eripära, nõuetele vastavust ja eeliseid.

(33) Selleks et säilitada atraktiivsus laiema võimalike avalduse esitajate ringi jaoks ja käsitleda kaitseinnovatsioonitsükli praeguseid kitsaskohti, on vajalik ja proportsionaalne lubada, et enne sihttoetuse taotluse esitamist kantud kulud oleksid liidu rahastamise jaoks rahastamiskõlblikud, nagu on sätestatud määruse (EL, Euratom) 2024/2509 artikli 196 lõikes 2. Programmi puhul keskendutakse hilise etapi arendustegevusele, mis täidab turustamise ja hankimise vahelise kriitilise lünga, suurendades kujunemisjärgus ja murranguliste kaitseotstarbeliste toodete turuvalmidust ja kiirendades nende kasutuselevõttu. Innovaatilised ettevõtjad, eelkõige VKEd, sageli alustavad arendustööd ja rahastavad seda ise, enne kui ametlikud rahastusvõimalused kättesaadavaks muutuvad. See lähenemine võimaldab toetada programmist kriitilise tähtsusega innovatsioonimeetmeid, millega on alustatud kuni kolm kuud enne liidu toetuse saamiseks taotluste esitamise tähtaega, ning anda nende lõpuleviimise kiirendamiseks liidu rahastust, tagades, et liikmesriikide ja assotsieerunud kolmandate riikide relvajõudude kõige pakilisemate probleemide lahendamiseks saadakse asjakohased tulemused õigeaegselt.

(34) Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis 2009/81/EÜ ([12]) on lepingute puhul, mis sõlmitakse teatavate teadus- ja arendustegevusega seotud koostööprogrammide raames, nähtud ette kohustustest konkreetne erand. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2026/2383 ([13]) vastuvõtmise tulemusena täpsustatakse direktiivis 2009/81/EÜ, et liidu institutsioonide või asutuste hallatav teadus- ja arendusprojekt, mida rakendatakse kooskõlas liidu reeglitega ja rahastatakse liidu eelarvest, kujutab endast koostööprogrammi, mida viivad ühiselt ellu vähemalt kaks liikmesriiki, ning mida võib jätkata teadus- ja arendusetapile järgnevates etappides. Sellisel juhul peaks olema võimalik teha erand ka pärast neid etappe sõlmitavate lepingute suhtes. Seda erandit kohaldatakse eelkõige programmist toetatavate projektide raames sõlmitavate lepingute suhtes.

([12]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuli 2009. aasta direktiiv 2009/81/EÜ, millega kooskõlastatakse teatavate kaitse- ja julgeolekuvaldkonnas ostjate poolt sõlmitavate ehitustööde ning asjade ja teenuste riigihankelepingute sõlmimise kord ja muudetakse direktiive 2004/17/EÜ ja 2004/18/EÜ (ELT L 216, 20.8.2009, lk 76, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2009/81/oj).

([13]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. oktoobri 2026. aasta direktiiv (EL) 2026/2383, millega muudetakse direktiive 2009/43/EÜ ja 2009/81/EÜ kaitseotstarbeliste toodete ELi-sisese veo lihtsustamise ning julgeoleku- ja kaitsealaste riigihangete lihtsustamise osas (ELT L, 2026/2383, 3.11.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2026/2383/oj).

(35) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2026/467 ([14]) on ette nähtud liidu abi Ukrainale laenu vormis, mille eesmärk on anda prognoositavalt, pidevalt, paindlikult ja õigeaegselt finants- ja majandusabi, et aidata katta rahastamisvajadusi, mis tulenevad Venemaa Ukraina-vastasest agressioonisõjast ja suutmatusest maksta reparatsioone. Kõnealuse määruse artikli 13 lõike 4 punkti f kohaselt võib kaitseotstarbeliste toodete tootmisega seotud tootjaid ja alltöövõtjaid, kes on teatavate liidu kaitsevaldkonna programmide raames täitnud rahastamiskõlblikkuse tingimusi, mis on samaväärsed nimetatud määruses sätestatud rahastamiskõlblikkuse tingimustega, pidada kõnealuses määruses sätestatud rahastamiskõlblikkuse tingimustele vastavaks. Kuna programmi ei olnud kõnealuse määruse vastuvõtmise ajal veel loodud, on asjakohane kõnealust määrust muuta, et sätestada, et programmi raames liidu rahaliste vahendite saajaid, kes on täitnud samaväärsed rahastamiskõlblikkuse tingimused, võib pidada kõnealuse määruse kohastele rahastamiskõlblikkuse tingimustele vastavateks, tingimusel et ükski hilisem muudatus ei ole nende tingimuste täitmist kahtluse alla seadnud.

(36) Selleks et tagada salastatud teabe kaitse asjakohasel tasemel, on salastatud rahastamislepingute sõlmimisel väga oluline järgida tööstusjulgeoleku miinimumnõudeid. Seetõttu peaksid liikmesriigid ja assotsieerunud kolmandad riigid, kelle territooriumil on liidu rahaliste vahendite saaja asutatud, juhtudel, kui programmi rakendamine hõlmab või kui selle käigus võidakse koostada teavet, mis tuleb salastada, kehtestama kooskõlas kohaldatavate riiklike õigusaktidega julgeolekuraamistiku, mis hõlmab projekti julgeolekujuhiseid ja nendega seotud salastatuse taseme määramise juhendit.

(37) Käesolevat määrust tuleks kohaldada, ilma et see mõjutaks liidu konkurentsireegleid, eelkõige Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELi toimimise leping) artikleid 101–109 ja neid artikleid jõustavaid õigusakte.

(38) On asjakohane kehtestada programmi esialgne rahastamispakett.

(39) Määruses (EL, Euratom) 2024/2509 on sätestatud liidu üldeelarve koostamise ja täitmise reeglid, sealhulgas reeglid sihttoetuste, auhindade, mitterahaliste annetuste, hangete, eelarve kaudse täitmise, finantsabi, rahastamisvahendite ja eelarveliste tagatiste kohta.

(40) Vastavalt määrusele (EL, Euratom) 2024/2509, Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EL, Euratom) nr 883/2013, ([15]) nõukogu määrusele (EÜ, Euratom) nr 2988/95, ([16]) nõukogu määrusele (Euratom, EÜ) nr 2185/96 ([17]) ja nõukogu määrusele (EL) 2017/1939 ([18]) tuleb liidu finantshuve kaitsta proportsionaalsete meetmetega, mis hõlmavad meetmeid õigusnormide rikkumise ning kelmuste ja pettuste tõkestamiseks, tuvastamiseks, korrigeerimiseks ja uurimiseks, kaotatud, alusetult makstud või ebaõigesti kasutatud summade tagasinõudmiseks ja asjakohasel juhul halduskaristuste kehtestamiseks.

([14]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. veebruari 2026. aasta määrus (EL) 2026/467, millega rakendatakse tõhustatud koostööd Ukraina toetuslaenu andmiseks aastatel 2026 ja 2027 (ELT L, 2026/467, 26.2.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2026/467/oj).

([15]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. septembri 2013. aasta määrus (EL, Euratom) nr 883/2013, mis käsitleb Euroopa Pettustevastase Ameti (OLAF) juurdlusi ning millega tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 1073/1999 ja nõukogu määrus (Euratom) nr 1074/1999 (ELT L 248, 18.9.2013, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2013/883/oj).

([16]) Nõukogu 18. detsembri 1995. aasta määrus (EÜ, Euratom) nr 2988/95 Euroopa ühenduste finantshuvide kaitse kohta (EÜT L 312, 23.12.1995, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/1995/2988/oj).

([17]) Nõukogu 11. novembri 1996. aasta määrus (Euratom, EÜ) nr 2185/96, mis käsitleb komisjoni tehtavat kohapealset kontrolli ja inspekteerimist, et kaitsta Euroopa ühenduste finantshuve pettuste ja igasuguse muu eeskirjade eiramiste eest (EÜT L 292, 15.11.1996, lk 2, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/1996/2185/oj).

([18]) Nõukogu 12. oktoobri 2017. aasta määrus (EL) 2017/1939, millega rakendatakse tõhustatud koostööd Euroopa Prokuratuuri asutamisel (ELT L 283, 31.10.2017, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2017/1939/oj).

(41) Eelkõige võib Euroopa Pettustevastane Amet (OLAF) kooskõlas määrustega (EL, Euratom) nr 883/2013 ja (Euratom, EÜ) nr 2185/96 korraldada juurdlusi, sealhulgas kohapealseid kontrolle ja inspekteerimisi, et teha kindlaks, kas on esinenud kelmust või pettust, korruptsiooni või muud liidu finantshuve kahjustavat ebaseaduslikku tegevust. Vastavalt määrusele (EL) 2017/1939 võib Euroopa Prokuratuur uurida Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis (EL) 2017/1371 ([19]) kindlaks määratud liidu finantshuve kahjustavaid pettusi ja muud ebaseaduslikku tegevust ja nendes süüdistusi esitada.

(42) Määruse (EL, Euratom) 2024/2509 kohaselt peab iga isik või üksus, kes saab liidu rahalisi vahendeid, tegema liidu finantshuvide kaitsel täielikult koostööd ja andma komisjonile, OLAFile, Euroopa Prokuratuurile ja Euroopa Kontrollikojale vajalikud õigused ja nõutava juurdepääsu ning tagama, et kolmandad isikud, kes on kaasatud liidu vahendite haldamisse, annavad samaväärsed õigused.

(43) Võttes arvesse pakiliste geopoliitiliste väljakutsete tõttu tekkinud kiireloomulist vajadust toetada olulisi investeeringuid kaitsevõimesse, eelkõige kaitseinnovatsiooni, on asjakohane, et käesolev määrus jõustub järgmisel päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

(44) Arvestades, et programm on kavandatud nii, et selle kestus ja ulatus on piiratud, ei tohiks see piirata tulevasi liidu programme või vahendeid, millega toetatakse kaitsetööstuse poliitikat.

(45) Komisjon peaks hindama programmi tulemuslikkust käesolevas määruses sätestatud eesmärkide saavutamisel. Selle hindamise käigus tuleks ühtlasi hinnata, kas programmi raames kasutusele võetud rakendusmehhanisme, sealhulgas kiirendatud väljavalimismenetlusi ja liidu toetuse paindlikke vorme tuleks laiendada, kohandada või kas need tuleks lisada tulevastesse liidu programmidesse. Hindamise tulemused peaksid olema aluseks tulevastele otsustele, mis käsitlevad VKEdele kaitseinnovatsiooniks antavat liidu toetust. Selleks peaks komisjon koostama programmi rakendamise kohta aruande, mis sisaldab teavet, mis käsitleb VKEde osalemise määra, toetatavate üksuste geograafilist jaotust liidus ja assotsieerunud kolmandates riikides, toetatavate tegevuste temaatilist jaotust, kulude jaotust programmi raames toetatavate meetmete liikide kaupa, lihtsustatud väljavalimismenetluste tõhusust võrreldes võrdlusalustega olemasolevates rahastamisvahendites, ning koondandmeid programmi raames rahastatud toodete kasutuselevõtu kohta. Aruanne tuleks esitada Euroopa Parlamendile ja nõukogule. Võttes arvesse kujunemisjärgus ja murrangulise kaitseinnovatsiooniga kaasnevat suurt riski ja selle suurt potentsiaali, tuleks programmi edukust hinnata portfelli tasandil.

(46) Kuna käesoleva määruse eesmärki, eelkõige Euroopa kaitsesektori tehnoloogilise ja tööstusliku baasi konkurentsivõime ja innovatsioonisuutlikkuse tugevdamist kogu liidus, ei suuda liikmesriigid piisavalt saavutada, küll aga saab seda programmi ulatuse ja mõju tõttu kogu liidus kaitseinnovatsiooni toetamisel paremini saavutada liidu tasandil, võib liit võtta meetmeid kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttega. Kõnealuses artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev määrus nimetatud eesmärgi saavutamiseks vajalikust kaugemale,

([19]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. juuli 2017. aasta direktiiv (EL) 2017/1371, mis käsitleb võitlust liidu finantshuve kahjustavate pettuste vastu kriminaalõiguse abil (ELT L 198, 28.7.2017, lk 29, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2017/1371/oj).

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA MÄÄRUSE:

Artikkel 1

Reguleerimisese

Käesoleva määrusega kehtestatakse ajavahemikuks 1. jaanuarist 2027 kuni 31. detsembrini 2027 erksa ja kiire kaitseinnovatsiooni programm (edaspidi „programm“) ning sätestatakse selle eesmärgid ja eelarve, programmi raames rakendatavad rahastamisvormid ja rahastuse andmise reeglid.

Artikkel 2

Mõisted

Käesolevas määruses kasutatakse järgmisi mõisteid:

1) „õigussubjekt“ –

   a) juriidiline isik, mis on asutatud ja juriidilise isikuna tunnustatud liidu, liikmesriigi või rahvusvahelise õiguse alusel, sealhulgas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2025/2643 ([20]) kohaselt loodud Euroopa relvastusprogrammide koostööstruktuurid, millel on juriidilise isiku staatus ning õigus tegutseda enda nimel, teostada õigusi ja kanda kohustusi; või

   b) määruse (EL, Euratom) 2024/2509 artikli 200 lõike 2 punktis c osutatud juriidilise isiku staatuseta üksus;

2) „kontroll“ – võime otsustavalt mõjutada õigussubjekti kas otse või kaudselt ühe või mitme vahepealse õigussubjekti kaudu;

3) „kaitseotstarbeline toode“ – Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2009/43/EÜ ([21]) lisas osutatud kaitseotstarbeline toode ning selliste toodetega otseselt seotud ehitustööd, tarned ja teenused nende olelusringi mõne elemendi või kõigi elementide jaoks direktiivi 2009/81/EÜ artikli 2 punkti c tähenduses;

4) „kujunemisjärgus ja murranguline kaitseotstarbeline toode“ – tõhustatud või täiesti uus kaitseotstarbeline toode, mis

   a) toob kaitsevaldkonna kontseptsioonides ja praktikas kaasa põhjaliku muutuse, sealhulgas paradigmamuutuse, muu hulgas asendades olemasoleva kaitsetehnoloogia või muutes selle vähem tõhusaks või tarbetuks, ning

   b) mis on programmi raames toetatava meetme lõppedes eeldatavasti täielikult kasutusvalmis;

([20]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. detsembri 2025. aasta määrus (EL) 2025/2643, millega luuakse Euroopa kaitsetööstuse programm (EDIP) ja meetmete raamistik kaitseotstarbeliste toodete õigeaegse kättesaadavuse ja tarnimise tagamiseks (EDIPi määrus) (ELT L, 2025/2643, 29.12.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2025/2643/oj).

([21]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 6. mai 2009. aasta direktiiv 2009/43/EÜ kaitseotstarbeliste toodete ühendusesisese veo tingimuste lihtsustamise kohta (ELT L 146, 10.6.2009, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2009/43/oj).

5) „juhtimisstruktuur“ – õigussubjekti organ, mis on moodustatud vastavalt riigisisesele õigusele ja annab asjakohasel juhul aru tegevjuhile ning millel on õigus määrata kindlaks õigussubjekti strateegia, eesmärgid ja üldine suund ning mis teeb järelevalvet ja seiret õigussubjekti juhtimisotsuste tegemise üle;

6) „tulemused“ – programmi raames toetava meetmega saavutatud materiaalne või immateriaalne tagajärg, näiteks andmed, oskusteave või teave, olenemata selle vormist ja laadist ning sellest, kas seda saab kaitsta või mitte, ning sellega seotud õigused, sealhulgas intellektuaalomandiõigused;

7) „väikesed ja keskmise suurusega ettevõtjad (VKEd)“ – komisjoni soovituse 2003/361/EÜ ([22]) lisa artiklis 2 määratletud väikesed ja keskmise suurusega ettevõtjad;

8) „taustteave“ – programmi rakendamiseks vajalik või kasulik teave, mis on koostatud enne meetme võtmist või väljaspool programmi raames toetatava meetme raamistikku ning mis antakse üle meetme rakendamise otstarbel ja mida kasutatakse meetme rakendamise käigus;

9) „tulemteave“ – programmi rakendamisel saadud andmed, oskusteave või teave olenemata selle vormist ja laadist;

10) „mitteassotsieerunud kolmanda riigi üksus“ –

a) mitteassotsieerunud kolmandas riigis asutatud õigussubjekt; või

b) liidus või assotsieerunud kolmandas riigis asutatud õigussubjekt, mille juhtimisstruktuurid asuvad mitteassotsieerunud kolmandas riigis.

Artikkel 3

Eesmärgid

1. Programmi üldeesmärk on toetada VKEde, sealhulgas innovaatiliste idu- ja kasvufirmade kiiret innovatsioonisuutlikkust, et tagada kujunemisjärgus ja murranguliste kaitseotstarbeliste toodete kiire tarnimine, keskendudes kulutõhususele, ning et käsitleda kõige hiljutisemaid ja kiiresti muutuvaid väljakutseid, millega liikmesriikide ja assotsieerunud kolmandate riikide relvajõud silmitsi seisavad, eelkõige neid, mis tulenevad Venemaa Ukraina-vastasest agressioonisõjast. Seega edendatakse programmiga Euroopa kaitsesektori tehnoloogilise ja tööstusliku baasi (EKTTB) konkurentsivõimet ning aidatakse tugevdada liidu kaitsetööstuse valmisolekut, vähendades samal ajal strateegilist sõltuvust mitteassotsieerunud kolmandatest riikidest kogu kaitsetehnoloogia spektri ulatuses.

2. Programmi erieesmärgid on järgmised:

a) kiirendada märkimisväärselt kõikjal liidus VKEde poolt välja töötatud kujunemisjärgus ja murranguliste kaitseotstarbeliste toodete innovatsioonitsüklit, võttes arvesse liikmesriikide ja assotsieerunud kolmandate riikide pakilisi vajadusi ning kasutades ära liidu tööstuse kui terviku innovatsioonipotentsiaali, ning

b) suurendada VKEde poolt välja töötatud kujunemisjärgus ja murranguliste kaitseotstarbeliste toodete kasutuselevõttu liikmesriikide ja assotsieerunud kolmandate riikide, samuti Euroopa kaitsetööstuse peatöövõtjate, süsteemiintegraatorite ja esmatasandi alltöövõtjate poolt, sealhulgas sihipärase kontaktide loomise kaudu, seeläbi toetades selliste VKEde ulatuslikumat kasutuselevõttu kõikjal Euroopas, edendades nende integreerimist piiriülestesse kaitsevaldkonna tarneahelatesse, suurendades selliste toodete tarnete kerksust ja tarnekindlust, panustades kaitseinnovatsiooni suutlikkuse arendamisse kogu liidus, ning lõppkokkuvõttes tugevdada liikmesriikide tehnoloogilist eelist.

([22]) Komisjoni 6. mai 2003. aasta soovitus 2003/361/EÜ mikro-, väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate määratluse kohta (ELT L 124, 20.5.2003, lk 36, ELI: http://data.europa.eu/eli/reco/2003/361/oj).

Artikkel 4

Eelarve

1. Esialgne rahastamispakett programmi rakendamiseks ajavahemikul 1. jaanuarist 2027 kuni 31. detsembrini 2027 on 115 000 000 eurot jooksevhindades.

2. Pikemalt kui ühe eelarveaasta vältel toimuva tegevusega kaasnevad eelarvelised kulukohustused võib jaotada mitme aasta peale.

3. Assigneeringuid võib kanda liidu eelarvesse ka pärast 2027. aastat, et katta kulusid, mis on vajalikud ja võimaldavad hallata programmi raames toetatavaid meetmeid, mis ei ole programmi lõpuks veel lõpule viidud, ja hallata neid meetmeid ning katta kriitilise tähtsusega põhitegevuste ja teenustega seotud kulud.

4. Lõikes 1 osutatud rahastamispaketti ning artiklis 5 osutatud täiendavaid vahendeid võib kasutada ka programmi rakendamiseks antava tehnilise ja haldusabi jaoks, näiteks ettevalmistus-, seire-, kontrolli-, auditi- ja hindamistegevuseks, sealhulgas ettevõtete infotehnoloogiasüsteemide ja -platvormide projekteerimise, konfigureerimise, testimise, sertifitseerimise, käitamise ja hoolduse jaoks, ning teabe- ja kommunikatsioonitegevuseks, sealhulgas liidu poliitiliste prioriteetide tutvustamiseks, ning kõigiks muudeks tehnilise ja haldusabi või personaliga seotud kuludeks, mida komisjon programmi haldamisel kannab.

Artikkel 5

Täiendavad vahendid

1. Liikmesriigid, liidu institutsioonid, organid ja asutused, kolmandad riigid, rahvusvahelised organisatsioonid, rahvusvahelised finantsasutused ja muud kolmandad isikud võivad programmi või käesoleva määruse artiklis 3 osutatud erimeedet või -eesmärki rahaliselt või mitterahaliselt täiendavalt toetada. Täiendavat rahalist toetust käsitatakse sihtotstarbelise välistuluna määruse (EL, Euratom) 2024/2509 artikli 21 lõike 2 punkti a, d või e või artikli 21 lõike 5 tähenduses.

2. Vahendid, mis on liikmesriikidele eraldatud eelarve jagatud täitmise raames, võib asjaomase liikmesriigi taotlusel programmi ümber paigutada Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1060 ([23]) asjaomastes sätetes ette nähtud tingimustel. Komisjon haldab neid vahendeid otse määruse (EL, Euratom) 2024/2509 artikli 62 lõike 1 esimese lõigu punkti a alusel või kaudselt nimetatud määruse artikli 62 lõike 1 esimese lõigu punkti c alusel. Neid vahendeid kasutatakse asjaomase liikmesriigi huvides. Kui komisjon ei ole eelarve otsese või kaudse täitmise raames võtnud sel viisil programmi jaoks kättesaadavaks tehtud täiendavate summade osas juriidilist kohustust, võib vastavad kulukohustustega sidumata summad asjaomase liikmesriigi taotlusel kooskõlas määruse (EL) 2021/1060 sätetega lähteprogrammidesse tagasi kanda.

([23]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. juuni 2021. aasta määrus (EL) 2021/1060, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid (ELT L 231, 30.6.2021, lk 159, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1060/oj).

Artikkel 6

Alternatiivne, kombineeritud ja kumulatiivne rahastamine

1. Programmi rakendatakse koostoimes muude liidu programmidega. Meede, mis on saanud toetust mõnest teisest liidu programmist, võib saada toetust ka käesoleva programmi alusel, tingimusel et mitmest toetusest ei kaeta samu kulusid. Iga rahalise toetuse suhtes kohaldatakse vastava liidu programmi reegleid või kõigi toetuste suhtes võidakse kohaldada ühe toetust andva liidu programmi reegleid ning võidakse võtta üks juriidiline kohustus. Kui liidu rahaline toetus põhineb rahastamiskõlblikel kuludel, ei tohi liidu eelarvest antav kumulatiivne toetus ületada meetme rahastamiskõlblike kulude kogusummat ja selle võib arvutada proportsionaalselt kooskõlas toetuse tingimusi käsitlevate dokumentidega.

2. Programmi kohaseid väljavalimismenetlusi võib korraldada eelarve otsese või kaudse täitmise raames ühiselt liikmesriikide, liidu institutsioonide, organite ja asutuste, kolmandate riikide, rahvusvaheliste organisatsioonide, rahvusvaheliste finantsasutuste või muude kolmandate isikutega, tingimusel et on tagatud liidu finantshuvide kaitse. Nende menetluste suhtes kohaldatakse ühtseid reegleid ja võetakse üks juriidiline kohustus. Selleks võivad ühise väljavalimismenetluse partnerid teha programmi jaoks kättesaadavaks vahendid kooskõlas käesoleva määruse artikliga 5. Väljavalimismenetluse rakendamise võib ka partneritele delegeerida, kui see on kohaldatav kooskõlas määruse (EL, Euratom) 2024/2509 artikli 62 lõike 1 punktiga c. Kõnealuse määruse artikli 153 lõike 3 kohaldamisel võib ühise väljavalimismenetluse hindamiskomisjon koosneda osaliselt liikmetest, kes on nendes menetlustes partnerite esindajad.

Artikkel 7

Programmiga assotsieerunud kolmandad riigid

1. Programmis või artiklis 10 osutatud erimeetmetes võivad täieliku või osalise assotsieerimise kaudu osaleda järgmised kolmandad riigid kooskõlas artiklis 3 sätestatud eesmärkidega ja kooskõlas kohaldatavate rahvusvaheliste lepingutega või nende lepingute alusel vastu võetud otsustega:

a) Euroopa Vabakaubanduse Assotsiatsiooni liikmed, kes on ühtlasi Euroopa Majanduspiirkonna liikmed;

b) Ukraina vastavalt ELi-Ukraina assotsieerimislepingus sätestatud tingimustele.

2. Lõikes 1 osutatud riikidega programmis osalemiseks sõlmitud assotsieerimislepinguga:

a) tagatakse õiglane tasakaal programmis osaleva kolmanda riigi osaluse ja saadava kasu vahel;

b) nähakse ette programmis osalemise tingimused, sealhulgas viis, kuidas arvutada programmile antav tegevustoetusest ja osalustasust koosnev rahaline osalus ja programmi üldised halduskulud;

c) ei anta kolmandale riigile programmiga seoses mingit otsustusõigust;

d) kindlustatakse liidu õigus tagada usaldusväärne finantsjuhtimine ja kaitsta oma finantshuve, ning

e) tagatakse liidu julgeoleku ja avaliku korra huvide kaitse.

3. Lõike 2 punkti d kohaldamisel assotsieerunud kolmas riik:

a) annab määruste (EL, Euratom) 2024/2509 ja (EL, Euratom) nr 883/2013 kohaselt nõutavad õigused ja juurdepääsu,

b) tagab, et täiteotsused, millega kehtestatakse Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELi toimimise leping) artikli 299 alusel rahaline kohustus, ning Euroopa Liidu Kohtu otsused ja määrused pööratakse täitmisele ning

c) tagab, et tema pädevad asutused teevad kooskõlas kohaldatavate rahvusvaheliste lepingute ja muude kohaldatavate õigusnormidega Euroopa Prokuratuuriga liidu finantshuve kahjustavate kuritegude uurimisel ja nende eest süüdistuste esitamisel koostööd.

Artikkel 8

Rakendamine ja liidu rahastuse vormid

1. Programmi rakendatakse kooskõlas määrusega (EL, Euratom) 2024/2509, kas täites eelarvet otse või kaudselt koos nimetatud määruse artikli 62 lõike 1 punktis c osutatud üksustega.

2. Kooskõlas määrusega (EL, Euratom) 2024/2509 võib liidu rahastust anda mis tahes vormis.

3. Kui see on programmi raames toetatava meetme rakendamiseks asjakohane ja vajalik, võib kooskõlas määruse (EL, Euratom) 2024/2509 artikli 196 lõike 2 teise lõigu punktiga a anda rahalist toetust enne meetme kohta taotluse esitamise kuupäeva alustatud meetmetele ja enne seda kuupäeva kantud kulude katmiseks, tingimusel et meedet ei ole alustatud rohkem kui kolm kuud enne taotluste esitamise tähtaega ja see ei ole viidud lõpule enne sihttoetuslepingu allkirjastamist.

4. Kui liidu rahastust antakse sihttoetusena, antakse seda kuludega sidumata rahastuse või lihtsustatud kuluarvestusega rahastuse vormis kooskõlas määrusega (EL, Euratom) 2024/2509. Võimaluse korral antakse programmi raames sihttoetusi kindlasummaliste maksete vormis. Tegelikke rahastamiskõlblikke kulusid võib hüvitada üksnes juhul, kui programmi raames toetatava meetme eesmärke ei ole muul viisil võimalik saavutada.

5. Kooskõlas määruse (EL, Euratom) 2024/2509 artikli 153 lõikega 3 võivad hindamiskomisjoni abistada väliseksperdid, kellel on kehtiv juurdepääsuluba, juhul kui tööprogramm seda nõuab. Erandina kõnealuse määruse artiklist 242 sõltumatute ekspertide nimekirja ei avalikustata.

Artikkel 9

Rahastamiskõlblikkus

1. Kooskõlas määrusega (EL, Euratom) 2024/2509 kehtestatakse rahastamiskõlblikkuse kriteeriumid, et toetada käesoleva määruse artiklis 3 sätestatud eesmärkide saavutamist, ning neid kohaldatakse kõigi programmi kohaste väljavalimismenetluste suhtes.

2. Väljavalimismenetlustes võivad liidu rahastust saada järgmised õigussubjektid:

a) liikmesriigis asutatud üksused;

b) assotsieerunud kolmandas riigis asutatud üksused;

c) rahvusvahelised organisatsioonid;

d) Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuurid.

3. Programmi raames toetatavate meetmete puhul, millele on osutatud artiklis 10, välja arvatud artikli 10 lõike 1 punktis d osutatud meetmed, peavad liidu rahaliste vahendite saajad (edaspidi „vahendite saajad“) olema VKEd.

4. Vahendite saajad peavad, välja arvatud artikli 10 lõike 1 punktis c osutatud meetmete puhul, olema:

a) asutatud liidus või assotsieerunud kolmandas riigis ning

b) nende juhtimisstruktuurid peavad asuma liidus või assotsieerunud kolmandas riigis.

5. Vahendite saajad ei tohi olla mitteassotsieerunud kolmanda riigi või mitteassotsieerunud kolmanda riigi üksuse kontrolli all.

6. Vahendite saajate taristu, rajatised, vara ja ressursid, mida kasutatakse programmist toetatava meetme jaoks, peavad kogu meetme kestuse ajal asuma liikmesriigi või assotsieerunud kolmanda riigi territooriumil.

7. Kui programmi raames toetatavas meetmes osaleval vahendite saajal puuduvad kergesti kättesaadavad alternatiivid või asjakohane taristu, rajatised, vara ja ressursid liidus või assotsieerunud kolmandas riigis, võib ta kasutada oma taristut, rajatisi, vara ja ressursse, mis asuvad või mida hoitakse väljaspool liikmesriikide või assotsieerunud kolmandate riikide territooriumi, kui see ei ole vastuolus liidu ega selle liikmesriikide julgeoleku- ja kaitsehuvidega, sealhulgas heanaaberlike suhete põhimõttega, ning on kooskõlas artiklis 3 sätestatud eesmärkidega. Sellise taristu ja selliste rajatiste, vara ja ressursside kasutamist hõlmavate tegevustega seotud kulud vastavad programmist toetuse saamise tingimustele.

8. Õigussubjekti võib pidada käesolevas lõikes osutatud rahastamiskõlblikkuse kriteeriumidele vastavaks, kui ta on täitnud samaväärsed tingimused, mis on sätestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrustes (EL) 2018/1092, ([24]) (EL) 2021/697, (EL) 2023/1525, ([25]) (EL) 2023/2418 ([26]) või (EL) 2025/2643 või nõukogu määruses (EL) 2025/1106, ([27]) tingimusel et ükski hilisem muudatus ei sea nende tingimuste täitmist kahtluse alla.

9. Liidu rahastust ei saa järgmised meetmed:

a) meetmed või nende osad, mida juba rahastatakse täielikult muudest avaliku või erasektori allikatest;

b) meetmed selliste toodete ja tehnoloogia arendamiseks, mille kasutamine, arendamine või tootmine on kohaldatava rahvusvahelise õigusega keelatud;

c) meetmed selliste autonoomsete surmavate relvade väljatöötamiseks, mille puhul puudub inimeste ründamisel sihtmärkide ja tulevahetuse otsuste tegemisel tegeliku inimkontrolli võimalus, ilma et see piiraks võimalust anda liidu rahastust, mille eesmärk on varajase hoiatamise süsteemide ja vastumeetmete väljatöötamine kaitse otstarbel;

d) meetmed, mis on seotud kobarlahingumoonaga.

Artikkel 10

Rahastamiskõlblikud meetmed

1. Meetmetega, mida võib programmist rahastada, viiakse ellu artiklis 3 sätestatud eesmärke ja need meetmed võivad esineda ühes või mitmes järgmises vormis:

a) toetus kujunemisjärgus ja murranguliste kaitseotstarbeliste toodete ning asjakohasel juhul nende tootmiseks vajalike komponentide kiireks väljatöötamiseks, sealhulgas juhul, kui need tooted põhinevad kahesuguse kasutuse potentsiaaliga tsiviiltehnoloogia kaitseotstarbelisel integreerimisel ja kohandamisel;

b) toetus kujunemisjärgus ja murranguliste kaitseotstarbeliste toodete turuleviimiseks, sealhulgas nõudluse koondamise ning sihtotstarbelise ja iteratiivse reaaltingimustes katsetamise ja demonstreerimise toetamise kaudu, kaasates lõppkasutajaid ja saades neilt tagasisidet, eelkõige kontaktide loomise kaudu;

c) toetus üksuse või selle juhtimisstruktuuri asukoha üleviimiseks liitu või assotsieerunud kolmandasse riiki, et tulemuslikult rakendada punktides a ja b osutatud meetmeid, kui üksus oli varem asutatud või selle juhtimisstruktuur asus mitteassotsieerunud kolmandas riigis;

([24]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. juuli 2018. aasta määrus (EL) 2018/1092, millega kehtestatakse Euroopa kaitsevaldkonna tööstusliku arendamise programm eesmärgiga toetada liidu kaitsetööstuse konkurentsi- ja uuendusvõimet (ELT L 200, 7.8.2018, lk 30, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2018/1092/oj).

([25]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. juuli 2023. aasta määrus (EL) 2023/1525, mis käsitleb laskemoona tootmise toetamist (ELT L 185, 24.7.2023, lk 7, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/1525/oj).

([26]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. oktoobri 2023. aasta määrus (EL) 2023/2418, millega luuakse instrument Euroopa kaitsetööstuse tugevdamiseks ühishangete kaudu (EDIRPA) (ELT L, 2023/2418, 26.10.2023, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/2418/oj).

([27]) Nõukogu 27. mai 2025. aasta määrus (EL) 2025/1106, millega luuakse rahastamisvahend „Euroopa julgeolekumeetmed (SAFE) Euroopa kaitsetööstuse tugevdamiseks“ (ELT L, 2025/1106, 28.5.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2025/1106/oj).

d) toetus punktides a ja b osutatud meetmete tulemuslikuks rakendamiseks vajalike meetmete jaoks, sealhulgas, kuid mitte ainult,

i) seoses kvalifikatsiooni,

ii) sertifitseerimise,

iii) taristule juurdepääsu,

iv) uuenduslikele tootmisrajatistele ja uuenduslikele protsessidele juurdepääsu,

v) investeerimisvalmiduse toetuse,

vi) oskuste arendamise,

vii) uuringute hankimise ning

viii) ökosüsteemi loomise ja tugevdamisega, sealhulgas VKEde ja Euroopa kaitsetööstuse peatöövõtjate, süsteemiintegraatorite ja esmatasandi alltöövõtjate vahelise koostöö toetamine.

2. Programmist võib anda toetust meetmetele, mis seisnevad olemasolevate toodete ja olemasoleva tehnoloogia kiires ajakohastamises, tingimusel et meetme elluviimiseks vajamineva, eelnevalt olemasoleva teabe, vajaminevate intellektuaalomandi õiguste ega muude vajaminevate õiguste kasutamise suhtes ei ole otse või kaudselt ühe või mitme vahendava õigussubjekti kaudu kohaldatav mitteassotsieerunud kolmanda riigi või mitteassotsieerunud kolmanda riigi üksuse poolne piirang, kui see piirang ei võimaldaks meetme tulemuslikku elluviimist.

3. Vahendite saajatel on, kui see on võimalik ja asjakohane, kiire juurdepääs liidu katse- ja eksperimenteerimisrajatistele ning ELi kaitseinnovatsiooni kava (EUDIS) ettevõtluskiirendile.

4. Programmi raames toetatavad meetmed ei tohi olla vastuolus liidu ja selle liikmesriikide julgeoleku- ja kaitsehuvidega, mis on kindlaks määratud ühise välis- ja julgeolekupoliitika (ÜVJP) raames kooskõlas Euroopa Liidu lepingu V jaotisega, sealhulgas heanaaberlike suhete põhimõtte austamisega.

Artikkel 11

Hindamiskriteeriumid

1. Kui see on väljavalimismenetluse laadist sõltuvalt asjakohane ja sobilik ning kooskõlas määrusega (EL, Euratom) 2024/2509, sätestatakse hindamiskriteeriumid käesoleva määruse artiklis 16 osutatud tööprogrammis ja nende puhul võetakse arvesse järgmisi elemente:

a) murranguline potentsiaal kaitsevaldkonnas, mille hindamisel võetakse arvesse seda, mil määral erineb kavandatav lahendus tehnoloogia praegusest baastasemest;

b) taotluse kvaliteet ja taotleja võime rakendada artiklis 10 osutatud meedet;

c) mõju kaitsevaldkonnale, võttes arvesse liikmesriikide ja assotsieerunud kolmandate riikide vajadusi, eelkõige mis puudutab kulutõhusust, tarnekiirust ja kasutusvalmidust, sealhulgas asjakohasel juhul küberturvalisust.

2. Peale käesoleva artikli lõikes 1 osutatud elementide võib artiklis 16 osutatud tööprogrammides arvesse võtta ka kujunemisjärgus ja murranguliste kaitseotstarbeliste toodete ja kaitsetehnoloogia tarneahelate varustuskindluse suurenemist.

3. Artiklis 16 osutatud tööprogrammis sätestatakse täiendavad üksikasjad käesoleva artikli lõikes 1 osutatud hindamiskriteeriumide kohaldamise kohta, võttes arvesse taotlusvooru eesmärke ning kvalifitseerimis- ja hindamismenetlusi.

Artikkel 12

Kvalifitseerimis- ja väljavalimismenetlus

1. Et tagada artiklis 10 osutatud meetmete tõhus rakendamine põhjendamatu viivituseta, võib tööprogrammis nii eelarve otsese kui ka kaudse täitmise raames ette näha kiirendatud ja lihtsustatud väljavalimismenetlused.

2. Erandina määruse (EL, Euratom) 2024/2509 artiklitest 199, 201 ja 203 sihttoetuste puhul ning selle määruse artikli 170 lõike 1 punktidest b ja c ning artikli 170 lõikest 2 hangete puhul võib tööprogrammis ette näha, et selles kindlaks määratud väljavalimismenetluste puhul kohaldatakse järgmisi tingimusi:

a) toetuse andmise otsuse ja juriidiliste kohustuste allkirjastamise nõuded peavad piirduma hindamiskriteeriumide ja menetlusest kõrvalejätmise kriteeriumide esialgse hindamisega;

b) toetuse andmise otsuse võib teha üksnes avalduse esitajate ja pakkujate endi poolt rahastamiskõlblikkuse ja kvalifitseerimise kriteeriumite kohta tehtud kinnituse alusel, eelkõige seoses kontrolliga, nõudmata esialgse hindamise ajal vastavate tõendavate dokumentide esitamist;

c) komisjon viib lõpphindamise lõpule põhjendamatu viivituseta;

d) avalduse esitajaid ja pakkujaid peab esialgse hindamise tulemustest teavitama tööprogrammis kindlaks määratud ajavahemiku jooksul, ning

e) toetuse andmise otsuse peab tegema tööprogrammis kindlaks määratud ajavahemiku jooksul.

3. Kui lõike 2 punktis c osutatud lõpphindamisel jõutakse järeldusele, et vahendite saaja ei vasta kõigile rahastamiskõlblikkuse ja kvalifitseerimise kriteeriumidele, kaotab juriidiline kohustus kehtivuse. Maksed tehakse alles pärast lõpphindamise lõpuleviimist.

4. Tööprogrammiga võib kehtestada spetsiaalsed kaheetapilised alt üles suunatud väljavalimismenetlused vastavalt järgmistele põhimõtetele:

a) esimeses etapis

i) võib osalemiskutse välja kuulutada, täpsustamata tegevuse laadi või kasutatavat eelarve täitmise vahendit, et võimaldada avalduse esitajatel ja pakkujatel esitada projektitaotlusi või pakkumusi kaupade, ehitustööde või teenuste kohta, mis võivad aidata kaasa käesoleva määruse eesmärkidele, nagu on ette nähtud artiklis 16 osutatud tööprogrammis;

ii) hinnatakse taotlusi ja pakkumusi ning järjestatakse need tööprogrammis kehtestatud ühiste hindamiskriteeriumide alusel, nagu nende suhteline panus eesmärkide saavutamisse;

iii) määrab hindamiskomisjon kindlaks kõige sobivama eelarve täitmise vahendi, mis võib kuuluda eelarve otsese või kaudse täitmise alla, ning teeb ettepaneku liidu rahalise toetuse maksimumsumma ja vormi kohta;

b) teises etapis palutakse taotlejaid ja pakkujaid, kelle projekte või pakkumisi on edukalt hinnatud, oma taotlust või pakkumust vastavalt hindamiskomisjoni järeldustele olemasoleva eelarve piires kohandada ja täiendada.

5. Lõikega 4 hõlmamata küsimustes toimub väljavalimismenetlus kooskõlas määruses (EL, Euratom) 2024/2509 sätestatud normidega, mida kohaldatakse vastava eelarve täitmise vahendi suhtes.

6. Komisjon annab programmi kohast rahalist toetust rakendusaktidega. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 17 lõikes 4 osutatud kontrollimenetlusega.

Artikkel 13

Motiveeriv sekkumine

1. Erandina artiklis 9 sätestatust võib tööprogrammis sätestada, et väljavalimismenetlus toimub motiveeriva sekkumise vormis, mis võimaldab programmis osalevate õigussubjektide või nende juhtimisstruktuuri asukohta käsitlevate rahastamiskõlblikkuse kriteeriumide kohaldamise ajutiselt ja tingimuslikult peatada.

2. Käesoleva artikli lõike 1 kohaselt peatatud rahastamiskõlblikkuse kriteeriumid peavad olema täidetud ja nendele vastavust hinnatakse ajavahemiku jooksul, mis on kindlaks määratud juriidilises kohustuses määruse (EL, Euratom) 2024/2509 artikli 2 punkti 39 tähenduses. Liidu rahastust antakse siis, kui kõik rahastamiskõlblikkuse kriteeriumid on täidetud.

3. Kui lõike 1 kohaselt peatatud rahastamiskõlblikkuse kriteeriume lõikes 2 osutatud juriidilises kohustuses kindlaks määratud ajavahemiku jooksul ei täideta, loetakse programmi raames toetatav meede rahastamiskõlbmatuks ja kogu liidu rahastus nõutakse täielikult tagasi.

4. Kui väljavalimismenetlus toimub ergutusmeetme vormis, siis eelmakseid ei tehta.

5. Tööprogrammis nähakse ette lõike 1 kohaselt motiveeriva sekkumise vormis toimuvale väljavalimismenetlustele eraldatav konkreetne eelarve. See eelarve moodustab piiratud osa programmi eelarvest, et säilitada kõnealuse toetuse sihipärane ja erakorraline laad.

Artikkel 14

Liidu rahastamismäärad

Ilma et see piiraks määruse (EL, Euratom) 2024/2509 artikli 193 kohaldamist, võib programmist rahastada kuni 100 % rahastamiskõlblikest kuludest.

Artikkel 15

Tulemuste omandiõigus

1. Mitteassotsieerunud kolmandad riigid ja mitteassotsieerunud kolmandate riikide üksused ei saa otse ega kaudselt ühe või mitme vahepealse õigussubjekti kaudu mingil viisil kontrollida ega piirata programmist toetatavate meetmete tulemusi, sealhulgas mis puudutab tehnosiiret.

2. Käesolev määrus ei mõjuta liikmesriikide kaalutlusõigust sõjatehnoloogia ja -varustuse ekspordipoliitika üle.

3. Tehnosiire toimub täielikus kooskõlas direktiiviga 2009/43/EÜ ning asjakohasel juhul Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2021/821 ([28]).

4. Ilma et see piiraks lõike 2 kohaldamist, tuleb mitteassotsieerunud kolmandale riigile või mitteassotsieerunud kolmanda riigi üksusele programmi abil saavutatud tulemuste omandiõiguse üleandmiseks või ainulitsentside andmiseks juhul, kui see toimub kolme aasta jooksul pärast meetme lõppmakse tegemist, eelnevalt teavitada komisjoni ning saada asjaomase liikmesriigi või assotsieerunud kolmanda riigi ametiasutuste heakskiit sellistel tingimustel, mis tagavad liidu ja selle liikmesriikide julgeoleku- ja kaitsehuvide kaitse. Kui omandiõiguse üleminek või ainulitsentside andmine on vastuolus liidu ja selle liikmesriikide julgeoleku- ja kaitsehuvidega või artiklis 3 sätestatud eesmärkidega, tuleb programmi alusel saadud toetus tagasi maksta.

5. Kui liit tellib uuringu, on kõikidel liikmesriikidel ja assotsieerunud kolmandatel riikidel õigus saada kirjaliku taotluse alusel tasuta lihtlitsents selle uuringu kasutamiseks.

6. Kui liidu rahastust antakse sihttoetuse vormis, on liidu institutsioonidel, organitel ja asutustel ning sihttoetust andvatel asutustel õigus kasutada taotluse korral tulemusi ilma tasuta, ilma et see mõjutaks tulemuste omandiõigust, või taustteabega seotud intellektuaalomandi õigusi, kuid üksnes selleks, et kujundada, rakendada ja seirata nende pädevusse kuuluvates valdkondades liidu poliitikat ja programme. Selliseid kasutusõigusi võib teostada üksnes mitteärilisel otstarbel ja konkurentsiväliselt.

Artikkel 16

Tööprogramm

1. Programmi rakendatakse määruse (EL, Euratom) 2024/2509 artikli 110 lõikes 2 osutatud tööprogrammi kaudu.

2. Tööprogrammis esitatakse üksikasjalikult programmi alusel toetatavate meetmete kategooriad ja teemad. Need kategooriad peavad olema kooskõlas artiklis 3 sätestatud eesmärkidega.

3. Tööprogrammis esinevaid probleemipüstitusi käsitatakse peamistena, tuginedes mitme liikmesriigi ühistele pakilistele ja esmatähtsatele võimevajadustele.

([28]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. mai 2021. aasta määrus (EL) 2021/821, millega kehtestatakse liidu kord kahesuguse kasutusega kaupade ekspordi, vahendamise, tehnilise abi, transiidi ja edasitoimetamise kontrollimiseks (ELT L 206, 11.6.2021, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/821/oj).

4. Välja arvatud artikli 12 lõikes 4 sätestatud väljavalimismenetluse puhul, sisaldab tööprogramm asjakohasel juhul funktsionaalseid nõudeid ja selles täpsustatakse artikli 8 kohast liidu rahastuse vormi, piiramata seejuures konkurentsi taotlusvoorudes.

5. Komisjon võtab tööprogrammi vastu rakendusaktiga. Nimetatud rakendusakt võetakse vastu kooskõlas artikli 17 lõikes 4 osutatud kontrollimenetlusega.

Artikkel 17

Komiteemenetlus

1. Komisjoni abistab komitee. Nimetatud komitee on komitee määruse (EL) nr 182/2011 tähenduses.

2. Euroopa välisteenistus ja Euroopa Kaitseagentuur kutsutakse osalema komitee koosolekutel vaatlejana ning esitama komitee töös oma seisukohti ja eksperditeadmisi.

3. Komisjon võib omal algatusel või ühe või mitme liikmesriigi taotlusel kutsuda asjakohasel juhul komitee koosolekutele assotsieerunud kolmandate riikide esindajaid. Assotsieerunud kolmandate riikide esindajad ei viibi ega osale komitee hääletamisel.

4. Käesolevale lõikele viitamisel kohaldatakse määruse (EL) nr 182/2011 artiklit 5.

5. Kui komitee arvamust ei esita, ei võta komisjon rakendusakti eelnõu vastu ja kohaldatakse määruse (EL) nr 182/2011 artikli 5 lõike 4 kolmandat lõiku.

Artikkel 18

Seos direktiiviga 2009/81/EÜ

Liikmesriigi sõlmitud hankelepingut kaitseotstarbelise toote kohta, mis tuleneb programmi raames toetatavast meetmest või projektist, mis on saanud määruse (EL) 2024/795 artikli 4 lõike 1 kohaselt suveräänsusmärgise ning mida liikmesriik on käesoleva määruse artikli 6 kohaselt rahastanud, käsitatakse lepinguna, mis on sõlmitud uurimis- ja arendustegevusel põhineva koostööprogrammi raames direktiivi 2009/81/EÜ artikli 13 punkti c tähenduses.

Artikkel 19

Määruse (EL) 2024/795 muutmine

Määruse (EL) 2024/795 artikli 4 lõige 1 asendatakse järgmisega:

„1. Komisjon annab igale STEPi eesmärkidele kaasa aitavale projektile suveräänsusmärgise, tingimusel et seda projekti on hinnatud ja see vastab Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruste (EL) 2021/522, (EL) 2021/694, (EL) 2021/695, (EL) 2021/697 või määruse (EL) 2026/2387 (*), või komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2019/856 (**) kohases taotlusvoorus osalemise kutses esitatud kvaliteedi miinimumnõuetele, eelkõige rahastamiskõlblikkuse, menetlusest kõrvalejätmise ja hindamiskriteeriumidele.

(*) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. oktoobri 2026. aasta määrus (EL) 2026/2387, millega kehtestatakse erksa ja kiire kaitseinnovatsiooni programm (AGILE) ning muudetakse määrusi (EL) 2024/795 ja (EL) 2026/467 (ELT L, 2026/2387, 3.11.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2026/2387/oj).

(**) Komisjoni 26. veebruari 2019. aasta delegeeritud määrus (EL) 2019/856, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2003/87/EÜ innovatsioonifondi toimimise osas (ELT L 140, 28.5.2019, lk 6, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_del/2019/856/oj).“

Artikkel 20

Määruse (EL) 2026/467 muutmine

Määruse (EL) 2026/467 artikli 13 lõike 4 punkt f sõnastatakse järgmiselt:

„f) kaitseotstarbeliste toodete tootmisega seotud tootjaid ja alltöövõtjaid võidakse lugeda käesolevas lõikes osutatud rahastamiskõlblikkuse tingimustele vastavaks, kui nad on täitnud samaväärsed tingimused, mis on sätestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) 2018/1092 ([1])*, (EL) 2021/697 ([2])*, (EL) 2023/1525 ([3])*, (EL) 2023/2418 ([4])* või (EL) 2026/2387 ([5])* või nõukogu määruses (EL) 2025/1106, ning tingimusel, et ükski hilisem muudatus ei sea nende tingimuste täitmist kahtluse alla;

([1])* Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. juuli 2018. aasta määrus (EL) 2018/1092, millega kehtestatakse Euroopa kaitsevaldkonna tööstusliku arendamise programm eesmärgiga toetada liidu kaitsetööstuse konkurentsi- ja uuendusvõimet (ELT L 200, 7.8.2018, lk 30, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2018/1092/oj).

([2])* Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2021. aasta määrus (EL) 2021/697, millega luuakse Euroopa Kaitsefond ja tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) 2018/1092 (ELT L 170, 12.5.2021, lk 149, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/697/oj).

([3])* Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. juuli 2023. aasta määrus (EL) 2023/1525, mis käsitleb laskemoona tootmise toetamist (ELT L 185, 24.7.2023, lk 7, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/1525/oj).

([4])* Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. oktoobri 2023. aasta määrus (EL) 2023/2418, millega luuakse instrument Euroopa kaitsetööstuse tugevdamiseks ühishangete kaudu (EDIRPA) (ELT L, 2023/2418, 26.10.2023, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/2418/oj).

([5])* Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. oktoobri 2026. aasta määrus (EL) 2026/2387, millega kehtestatakse erksa ja kiire kaitseinnovatsiooni programm (AGILE) ning muudetakse määrusi (EL) 2024/795 ja (EL) 2026/467 (ELT L, 2026/2387, 3.11.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2026/2387/oj).“

Artikkel 21

Salastatud teavet käsitlevate normide kohaldamine

1. Käesoleva määruse rakendamisel kehtib järgmine:

a) liikmesriigid ja assotsieerunud kolmandad riigid, kelle territooriumil on vahendite saaja asutatud, hindavad programmis raames toetatavate meetmete rakendamise ajal käideldud taust- ja tulemteabe tundlikkust;

b) kui sellel teabel on riiklik salastatuse tase, kehtestavad punktis a osutatud liikmesriigid ja assotsieerunud kolmandad riigid oma riiklike õigusnormide kohaselt piisava julgeolekuraamistiku;

c) iga liikmesriik tagab ELi salastatud teabe kaitstuse taseme, mis on samaväärne sellega, mis on tagatud nõukogu otsuses 2013/488/EL ([29]) sätestatud julgeolekueeskirjadega;

d) Komisjon kaitseb programmiga seoses saadud salastatud teavet kooskõlas julgeolekunormidega, mis on sätestatud komisjoni otsuses (EL, Euratom) 2015/444 ([30]).

2. Et hõlbustada salastatud ja tundliku teabe vahetamist komisjoni ning liikmesriikide ja assotsieerunud kolmandate riikide ning kohasel juhul avalduse esitajate ja vahendite saajate vahel, loob komisjon akrediteeritud turvalise teabevahetussüsteemi. Nimetatud teabevahetussüsteemi puhul võetakse arvesse liikmesriikide julgeolekunorme.

Artikkel 22

Auditid

Liidu rahalise toetuse kasutamise auditid, mille on teinud isikud või üksused, sealhulgas muud isikud või üksused kui need, kes on saanud selleks volituse liidu institutsioonidelt, organitelt või asutustelt, võetakse määruse (EL, Euratom) 2024/2509 artikli 127 kohaselt üldise kindluse aluseks. Euroopa Kontrollikoda kontrollib liidu kõikide tulude ja kulude raamatupidamiskontosid vastavalt ELi toimimise lepingu artiklile 287.

Artikkel 23

Teavitamine, kommunikatsioon ja üldsusele avalikustamine

1. Vahendite saajad märgivad ära liidu vahendite päritolu ja tagavad nimetatud rahastuse nähtavuse, sealhulgas programmi raames toetatavate meetmete ja nende tulemuste tutvustamisel, andes eri sihtrühmadele, sealhulgas meediale ja üldsusele, selle kohta sidusat, tegelikkusele vastavat ja proportsionaalset sihtteavet.

2. Komisjon rakendab käesoleva määruse, programmi raames toetatavate meetmete ja saavutatud tulemustega seotud teavitus- ja kommunikatsioonimeetmeid.

3. Programmile eraldatud rahaliste vahenditega võidakse kaasa aidata teabe levitamise, kontaktide loomise ja teadlikkuse suurendamise ürituste korraldamisele, sealhulgas tarneahelate avamise eesmärgil, et edendada VKEde piiriülest osalemist. Selline tegevus hõlmab meetmeid, mille eesmärk on tagada laialdane teadlikkus programmist ja hõlbustada osalemist kogu liidus, eelkõige VKEde, idufirmade ja ebatraditsiooniliste kaitsevaldkonnas tegutsejate seas, kelle osalemine liidu programmides on varem olnud piiratud. Levitamistegevus hõlmab meetmeid, millega teavitatakse võimalikke avalduse esitajaid võimalusest lisada nende tooted määruse (EL) 2025/2643 alusel loodud kaitseotstarbeliste toodete kataloogi.

Artikkel 24

Seire, hindamine ja läbivaatamine

1. Komisjon seirab programmi rakendamist ja hindab selle tulemuslikkust käesolevas määruses sätestatud eesmärkide saavutamisel. Võttes arvesse kujunemisjärgus ja murrangulise kaitseinnovatsiooni suurt riski ja suurt potentsiaali, hinnatakse programmi edukust portfelli tasandil.

2. Komisjon teavitab Euroopa Parlamenti ja nõukogu korrapäraselt programmi rakendamisest.

([29]) Nõukogu 23. septembri 2013. aasta otsus 2013/488/EL ELi salastatud teabe kaitseks vajalike julgeolekueeskirjade kohta (ELT L 274, 15.10.2013, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2013/488/oj).

([30]) Komisjoni 13. märtsi 2015. aasta otsus (EL, Euratom) 2015/444 ELi salastatud teabe kaitseks vajalike julgeolekunormide kohta (ELT L 72, 17.3.2015, lk 53, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2015/444/oj).

3. Komisjon koostab 1. juuliks 2028 aruande, milles hindab programmist toetatavate meetmete mõju ja tõhusust, ning esitab selle Euroopa Parlamendile ja nõukogule. See aruanne sisaldab teavet järgmise kohta:

a) VKEde osalemise määr;

b) toetatavate üksuste geograafiline jaotus liidus ja assotsieerunud kolmandates riikides;

c) toetatavate tegevuste temaatiline jaotus;

d) kulude jaotus meetmeliikide kaupa;

e) väljavalimismenetluste tõhusus võrreldes võrdlusalustega olemasolevates rahastamisvahendites;

f) koondandmed programmist rahastatud toodete kasutuselevõtu kohta.

Artikkel 25

Jõustumine

Käesolev määrus jõustub järgmisel päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Käesolev määrus on tervikuna siduv ja vahetult kohaldatav kõikides liikmesriikides.

Strasbourg, 21. oktoober 2026

Euroopa Parlamendi nimel	*Nõukogu nimel*
president	*eesistuja*
R. METSOLA	T. DOOLEY